

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

תוכן עניינים

- א. אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות ואימתי בזמן שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן
מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש..... 1
- ב. תוך כדי דיבור היכי דמי כדי שאילת תלמיד לרב
..... 2
- ג. כל חד וחד בתוך כדי דיבור של חבירו
..... 5
- ד. מה יעשו שני אחים ... למיחזי אתיתו או לאסהודי אתיתו
..... 5
- ה. היו שנים רואין אותו מחלון זה ושנים רואין אותו מחלון זה ואחד מתרה בו באמצע בזמן
שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו עדות אחת ואם לאו הרי אלו שתי עדות לפיכך אם
נמצאת אחת מהן זוממת הוא והן נהרגין והשניה פטורה..... 7
- ו. שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן
..... 8
- ז. אם היו רואין את המתרה או המתרה רואה אותן מצטרפין
..... 8
- ח. מתרה שאמרו אפילו מפי עצמו ואפילו מפי השד
..... 8
- ט. עדות מיוחדת כשירה בדיני ממונות
..... 10
- י. מידע הוה ידע מה דהוו אמרי ואהדורי הוא דלא הוה ידע
..... 11

דף ו.

**א. אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות ואימתי בזמן שהתרו
בהן אבל בזמן שלא התרו בהן מה יעשו שני אחין שראו
באחד שהרג את הנפש**

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת מכות

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף ט. ולעיל דף ה: שממה שאמר הכתוב¹ (דברים יז פסוק ו) על פי שנים עדים או שלשה עדים וגו', דקדקו רז"ל² אם מתקיימת העדות בשנים כש"כ בשלשה ולמה פרט הכתוב בשלשה, אלא להקיש ג' לשנים מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה, אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדות כולן בטלה³, ואפי' הן מאה, שנאמר (שם) עדים. בין בדיני ממונות ובין בדיני נפשות⁴.

לפיכך עדים רבים⁵ שנמצא אחד מהם קרוב או פסול⁶ עדותן בטלה, כשראו כאחד שנעשה צירוף, אבל אם לא ראו כאחד עדותן קיימת⁷.

במה דברים אמורים בזמן שנתכוונו כולם להעיד, אבל לא נתכוונו להעיד תתקיים העדות בשאר, שהרי לא נצטרפו להעיד עמהם ולא למדו מנטייתן לשקר.

ב. תוך כדי דיבור היכי דמי כדי שאילת תלמיד לרב

¹ שו"ע ונו"כ לו א

² סמ"ע שם א

³ ומעמא דקרא נדרוש שאין ראוי לכשר שיתחבר עם הפסול שממנו ילמד לשקר וכנאמר בהתחברך לרשע פרץ מעשיך, וכן קרוב שנוטה לצד קרובו כרשע יחשב בדבר זה, ולפיכך ס"ל לרי"ף ורמב"ן דדוקא אם ידעו הכשרים בקורבתן או בפסולן אבל אם לא ידעו אין עליהם אשם ולא בטלי, ורבים חולקין בזה

⁴ רמב"ם הלכות עדות פרק ה הלכה ג

⁵ שעוד טעם נאמר (לפי דעת החולקין על הרי"ף הנ"ל) דפעמים שתולה ראיית העדות באומדנא, והקרוב מיד בתחלת ראייתו דין את קרובו לכף זכות ונוטה מן האמת, וכל שכן הפסול אשר למד לשונו דבר שקר, והכשרים השומעים דבריו נמשך לבם ודעתם אחריו ע"כ גזרה תורה שלא יצטרפו עמהם בתחלת ראייתן, ולכן אמרו חז"ל דרך אם כווננו להעיד יחד עם הפסולים נתבטלו אבל בלא כווננו אין כאן צירוף עם הפסולים.

⁶ אשה וקטן וגוי אין להם דין קרוב או פסול לענין זה. נתיב"מ שם ב
⁷ ש"ך א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת מכות

כבר התבאר במסכת נדרים דף פז: ובב"ב קכט: שתוך כדי דיבור ששיעורו הוא שלש תיבות⁸, "שלום עליך רבי", וי"א⁹ ארבע תיבות "שלום עליך רבי ומורי", כדיבור דמי לכל דיני התורה, מלבד מה שיתבאר להלן, וכבר נתבאר משמעותו לענין דין קריעה, וגם לענין נדרים ודיני ממונות אנו אומרים כן.

ולפיכך מה שהתבאר שם, שאם¹⁰ נדרה אשתו ואמרו לו שבתו נדרה או איפכא, והפר לה על שמיעה זו, אינה הפרה, זהו דוקא שנודע לו לאחר כדי דיבור מהפרתו שהפר לאשה הלא נכונה, שאז אין הפרתו יכולה להתיחס לידיעתו שהרי היה לאחר כדי דיבור. ואז יכול להפר מחדש כל יום הידיעה שנייה, שהרי ידיעה הראשונה אינה ידיעה, שבטעות היתה¹¹, וגם אם קיים בידיעה הראשונה אינו כלום הוא, וכל שכן אם שתק¹², ולכן אם רצה להפר בידיעה שנייה מיפר, שזה לא קיים מעולם.

אך אם נודע לו תוך כדי דיבור, ורצה בהפרה לזו שלא ידע על נדרה, אמירת הפרתו מתייחסת לידיעתו ואין צריך להפר שנית.

הנודר¹³ וחזר בו תוך כדי דיבור, או שמיחו בו אחרים תוך כדי דיבור וקבל דבריהם תוך כדי דיבור לנדרו¹⁴, לא הוי נדר, והוא שאומר כך בפיו דלא עדיף חזרתו מקבלתו שצריכה להיות בשפתיו, ואם אמר חזרתי בלבי אינו כלום.

⁸ ש"ך יו"ד רי ג, אורים חו"מ כט ב וכ"כ מ"ב תפז ד שב"ד רוב האחרונים, והקשה שם בשער הציון ג על הפמ"ג שכתב ד' תיבות. והוא כשיעור שכתב הרמב"ם הלכות עדות פרק כ הלכה ג "מכדי דבור שהוא כדי שאלת שלום תלמיד לרב". ובב"ק ענ: אמרי תרי תוך כדי דיבור הוי חד כדי שאילת תלמיד לרב וחד כדי שאילת הרב לתלמיד כי לית ליה לרבי יוסי כדי שאילת תלמיד לרב שלום עליך רבי ומורי דנפיש, כדי שאילת הרב לתלמיד שלום עליך אית ליה, ומבואר ביו"ד רמב מ"ז דשאילת שלום הוא שלום עליך רבי.

⁹ חי' רע"א חו"מ שם, ועיין ט"ז יו"ד רמב ה, ובש"ך כה, כששואל בשלום רבו אומר שלום עליך רבי. ואם נותן לו רבו שלום יאמר לו שלום עליך רבי ומורי וכן הוא ברמב"ם ובמור והטעם דכל שמישב שלום דרכו להוסיף קצת. וא"כ לכאורה מוכח כהאורים אולם עיין חי' רע"א יו"ד שם שהביא מגמ' בב"ק ענ: ששאילת תלמיד לרב שלום עליך רבי ומורי ואולי דהיה להרמב"ם גירסא אחרת וחיידוש שלא העירו מזה האחרונים.

¹⁰ שו"ע ונו"כ שם רלד לא – לב

¹¹ ש"ך שם ג

¹² ביאור הגר"א שם עה

¹³ שו"ע ונו"כ שם רי ג

¹⁴ פירוש שמחאת אחרים וקבלתו את דבריהם הכל הוא תוך כדי דיבור לנדרו דאי יש בהמחאת אחרים יותר מכדי דיבור מחשב הפסקה בין הקבלה ובין הנדר בשלמא אי הוה להמחאת אחרים שייכות להנודר לא מקרי הפסקה אבל באמת אין אחרים מזדקקין לנדרו וזה הקשה הראב"ד ועל כן תירץ רמ"א דהכל הוא תוך כדי דיבור לנדרו ולא כבית יוסף. ט"ז שם ה וכ"כ בשך שם ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת מכות

וכן בעדות¹⁵ ממון¹⁶ בבית דין, העד שהעיד אינו יכול לחזור בו, או לומר עדות הסותרת דבריו הראשונים שאחר שהגיד פעם אחת שוב אינו חוזר ומגיד. אולם זהו לאחר כדי דבור שוב אינו יכול לחזור בו ולומר דבר שסותר עדותו, אבל אם העיד בפני בי"ד וחזר בו תוך כדי דבור לגמר עדותו יכול לחזור בו, דתוך כדי דבור כדבור דמי. ואפילו עד הראשון בתוך כדי דיבור של השני¹⁷, כגון שבאו שנים לבית דין להעיד והעיד האחד ואח"כ השני, יכול הראשון לחזור בו תוך כדי דיבור של עדות השני, שחד עדות הוא. ואף אם הפסיקוהו בעלי דין וחזר ואמר שרוצה להשלים אלא שהפסיקוהו, יכול להשלים דבריו ונאמן, ובלבד שלא יסתור עדותו לגמרי.

כיצד, אם אמר אחר כדי דבור מוטעה הייתי שוגג הייתי ונזכרתי שאין הדבר כן או לפחדו עשיתי, אין שומעין לו אפילו נתן טעם לדבריו.

וכן המחלק נכסיו¹⁸ על פיו כשהוא שכיב מרע שכבר התבאר שבלשון מתנה דבריו קיימים. ואם כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה אעפ"י שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, קאי לשון מתנה לכאן ולכאן ודבריו קיימין, והוא שלא ישהה בין אמירה לאמירה כדי דיבור דהוי כאילו אמר לשון מתנה לכל אחד שמתייחס למעלה ולמטה, אבל אם שהה צריך שיהיה לשון המתנה מעורב בשלשתן.

וכן בכל הקנינים¹⁹ יכולים שניהם לחזור תוכ"ד (תוך כדי דיבור) מהקנין, וכן כשכתבו שטר, וכן בקנין סודר לקבלת דיינים לפשרה אינם יכולים לחזור לאחר כדי דיבור.

¹⁵ שו"ע ונו"כ חו"מ כט א

¹⁶ דוקא בממון דלא בעי דרישה וחקירה אינו יכול לחזור אחר כדי דיבור מהעדות, אבל בדבר דבעי דרישה וחקירה יכול לחזור בו תוך כדי דיבור של החקירות. אבל להיפוך, כשנתבטלה עדותו בהכחשת חקירה ראשונה ושהה כדי דיבור, שוב אינו יכול לחזור ולקיים העדות, אף שלא נגמרו כל החקירות. נתיב"מ שם א

¹⁷ סמ"ע שם ב מהר"ן וד"מ

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם רפא ז

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם קצה סעיף ז, אבל לאחר כדי דיבור אינם יכולים לחזור, אף על פי שעסקין באותו ענין, ובפת"ש סק"ו כתב בשם שו"ת ושב הכהן סימן יט דמ"ש בשו"ע דתוכ"ד יכול לחזור אינו מוסכם, שמדברי הרמב"ם בפט"ו מה' מעשה הקרבנות שכתב שבהקדש אינו יכול לחזור תוכ"ד לאחר שהוציא בשפתיו, וע"כ הטעם משום דאמירה לגבוה כמסירתו להדיוט, כמ"ש התוס' במנחות דף פא, ואם נאמר דבמסירה להדיוט יכול לחזור תוכ"ד, אמאי לא יוכל לחזור באמירה להקדש, וסיים הושב הכהן שגם בדברי הרא"ש אינו מוכרח שיכול לחזור תוכ"ד, שלא כתב אלא שבשאר קנינים אינו יכול לחזור אפילו עסקים באותו ענין, לאפוקי בקנין סודר שיכול לחזור, אבל ה"ה שגם תוכ"ד אינו יכול לחזור, עיין שם, וגם בחידושי רעק"א הביא מחלוקת אם במשיכה והגבהה יכול לחזור תוכ"ד, ועי' משפט שלום, ובאבנ"מ סימן כז סק"ט ובשו"ת חת"ס או"ח סימן קטז. ועי' בקצה"ח סק"ז בשם הט"ז באהע"ז סימן לח שה"ה שאינו יכול להטיל תנאי תוכ"ד, ותמה עליו דודאי שכשם שיכול לחזור יכול גם להטיל תנאי, וגם בפת"ש כאן ציין לדבריו באהע"ז שם שחולק על הט"ז, עיין שם, ועי' אורחות"מ כלל לב אות יא, ובשו"ת אבני נזר חו"מ סימן נא מחודש ג, ועי' עוד פתחי חושן חלק ח פרק א סעיף ב.



הלכות הדף היומי

מסכת מכות

וכן לענין ברכות²⁰, הטועה או משנה ברכה אם חזר ותיקן תוך כדי דיבור הרי זה תיקון ויצא, ידי חובה ואם לאו אינו תיקון.

ג. כל חד וחד בתוך כדי דיבור של חבירו

כבר התבאר לעיל דף ה: שהיו העדים²¹ שלשה אפילו מאה, אם העידו בבית דין זה אחר זה והעיד כל אחד מהן אחר חבירו בתוך כדי דיבור או שאמר אחר עדות חבירו ואני כמותך²², והוזמו מקצתן אין נענשין עד שיוזמו כולן.

אבל אם היה הפסק בין זה לזה יתר מכדי דיבור²³ שהוא כדי שאלת שלום תלמיד לרבו, הרי נחלקה העדות והשנים שהוזמו נענשין והשנים האחרים שהיה בין דבריהן ודברי הראשונים הפסק אין נענשין, ואף על פי שבטלה העדות כולה מפני שהן כת אחת הואיל ונפסלה מקצתה נפסלה כולה. וי"א²⁴ שזהו דוקא כשבאו שתי הכתות יחד לפני ב"ד ושיילינן להו ואמרו לאסהודי קא אתינא וקבלו ב"ד עדות הכת הראשונה, ואחר כדי דיבור קבלו עדות השניה ואח"כ הוזמו הראשונים, שלענין הזמה נחלקה העדות כיוון שהעידו אחר כדי דיבור, אבל לענין העדות עצמה לא נחלקה כיוון שבאו כלם כאחד ואמרו לאסהודי קא אתינא. אך אם לא צרפו בשאלת בית דין אין עדות השניים בטלה, ויהרג זה שהעידו עליו.

ד. מה יעשו שני אחים ... למיחזי אתיתו או לאסהודי אתיתו

²⁰ כמבואר בשו"ע ונו"כ אות תפז דר היום, גבי תפילת יו"ט "וחותם מקדש ישראל והזמנים ואם אמר מקדש השבת, וחזר בו תוך כדי דיבור, יצא".

²¹ רמב"ם שם הלכה ג.

²² טור חו"מ לח.

²³ וכתב הר"ר ישעיה מה שצריך שיעידו כולם בתכ"ד זהו דוקא כשהעידו מאליהם בלא התראת הדיינין לומר להם למיחזי קאתיתו או לאסהודי קא אתיתו אבל אם כשבאו להעיד אמר להעיד כיוננו כבר נעשו אנודה אחת בין לענין הזמה דבעינן שיוזמו כולם כאחד בין לענין שאם נמצא אחד מהם קרוב או פסול שעדותן בטלה ובלבד שיראו כלם כאחד ודוקא בשאר העדים בעינן שיעידו תכ"ד לצרפם עם ב' הראשונים אבל בשנים הראשונים אף על פי שהפסיקו בין זה לזה אין בכך כלום אבל אם לא הוזמו כולם או שהוזמו קודם שנגמר הדין על פיהם או שנמצא אחד מהן קרוב או פסול פטורין. טור שם

²⁴ רדב"ז שם בהסבר דברי הרמב"ם וכך נראה מדברי הכס"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת מכות

מה שהתבאר לעיל שעדים רבים שנמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה, כשראו כאחד שנעשה צירוף, אבל אם לא ראו כאחד עדותן קיימת²⁵.

במה דברים אמורים בזמן שנתכוונו כולם להעיד, אבל לא נתכוונו להעיד תתקיים העדות בשאר, מה יעשו שני אחים²⁶ בכלל העם וראו העם כשהרג זה את זה או כשהכל בו או כשהטף חפץ מידו.

וכיצד בודקין הדבר, כבר התבאר לעיל דף ה: שאומרים להם בית דין²⁷ כשראיתם דבר זה באתם כדי להעיד או כדי לראות בלבד, ושואלים לכולם, שאפילו אמרו הפסולין להעיד באנו, לא נפסלו הכשרים אם לא נצטרפו עמהם, ע"כ שואלים גם לכשרים אם כווננו להעיד כשהיו עמהם בשעת ראייה, וכל מי שאומר להעיד באתי מפרישין אותו, אם נמצא באלו שנתכוונו להעיד קרוב או פסול עדותן בטלה. אפילו לא ידעו זה מזה כיון שהעידו אח"כ בבי"ד יחד, בטלה עדותן לכו"ע.

אם לא באו הפסולים כלל לבי"ד אף שנודע ע"י הכשרים שהיו שם פסולין בשעת ראייה לא חיישינן שמא כווננו להעיד ונצטרפו, שמכיון שלא באו לבי"ד מסתמא למיחזי אתו.

אך אם נודע גם זה שמתחילה להעיד כווננו כגון שהתרו בו כדרך עדים המתרים, או כיוצא בו שעשו גילוי דעת בשעת מעשה שרוצים להעיד²⁸, בטלו כולן אף שלא באו לבי"ד כיון שכבר נצטרפו.

ודוקא שראו כאחד בתחלת ראייתן, אבל אם אחד ראה מחלון זה ואחד מחלון זה ולא ראו זה את זה אף שהעידו כאחד ונמצא קרוב או פסול לא בטלו כולן ויש חולקין על זה.

וי"א שאפילו כוון לראות כדי להעיד אינו פוסל אלא אם כן בא לבי"ד והעיד דתרתני בעינן כוון לראות כדי להעיד ובא לבי"ד והעיד²⁹.

²⁵ ש"ך א

²⁶ רמב"ם הלכות עדות פרק ה הלכה ד

²⁷ מלשון זה שאין שואלים רק לפסולים וכ"כ סמ"ע ב לדעת רש"י. סמ"ע שם ב והש"ך [סק"ג] כתב דגם לכשרים שואלים. והיינו, דאם לא נתכונו כולם להעיד הדר דינא, דהוה ליה נמצא קרוב או פסול דעדות כולם בטלה, כיון שהכשרים והפסולים לא נתכונו, תרומיהו כי הדדי נינהו ועדותן בטלה. ועיין נתיב"מ ביאורים סק"א דאף הש"ך מודה דבאם כולם נתכונו להעיד, נתבטלה העדות, אפילו לא העידו הפסולים בבית דין, מכל מקום באם לא נתכונו כולם לא נתבטלה העדות, אם לא שהעידו הפסולים [בב"ד], אבל העידו הכשרים ולא העידו הפסולים אף להש"ך כשר.

²⁸ עיין סמ"ע ג

²⁹ ומעם הדבר שאם בכוון לחוד יבטל א"כ בכל גיטין וקדושין שנעשו במעמד קרובים פעמים יכוונו להעיד ויתבטלו והוי מקדש בלא עדים, אלא ע"כ דתרתני בעינן ומסתמא אם לא יקראו קרובים לבי"ד לא יבואו להעיד בבי"ד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת מכות

ויש שהכריעו³⁰ שאם הכשרים נצטרפו מתחילה יחד עם הפסולים וידעו שכווננו להעיד יחד נתבטלו אפילו לא הגידו יחד בבי"ד, ובזה לא יופסלו גיטין וקדושין שאפי' הפסולין יכווננו מ"מ הכשרים לא יצטרפו עמהן בתחילה, אבל אם תחלה לא נצטרפו יחד אז בעינן תרתי כוונה להעיד והגדה יחד בבי"ד, ואם בשעת ראיה לא כווננו הפסולין להעיד ובאו לבי"ד והעידו יחד אינם פוסלין.

דף וז:

ה. היו שנים רואין אותו מחלון זה ושנים רואין אותו מחלון זה ואחד מתרה בו באמצע בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו עדות אחת ואם לאו הרי אלו שתי עדות לפיכך אם נמצאת אחת מהן זוממת הוא והן נהרגין והשניה פטורה

עדי נפשות³¹ צריכין שיהיו שניהם רואים את העושה עבירה כאחד, וצריכין להעיד כאחד ובבית דין אחד³², אבל דיני ממונות אין צריכין לכך.

כיצד היה אחד רואהו מחלון זה כשעבר העבירה והעד האחר רואהו מחלון אחר, אם היו שני העדים רואין זה את זה מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין.

³⁰ מאזנים למשפט שם.

³¹ רמב"ם הלכות עדות פרק ד הלכה א

³² צריכין להעיד כאחד ובבי"ד אחד אפשר שהוציאו מדאמרין בפרק זה בורר (דף ל') ר' נתן אומר (בדיני ממונות) שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר (שומעין את דבריו) משמע בדיוני נפשות כולי עלמא מודו דצריכים להעיד כאחד. ומכל מקום נראה לי דגירסת רבינו כך וצריכים להעיד כאחד בבי"ד אחד בלא וא"ו ולא כספרינו שכתוב בבית דין בוא"ו דכיון דמעידים כאחד משום דמקישין הנדה לראיה פשיטא דהוי בבית דין אחד דדוחק לומר דאתו לאפוקי שלא יהיו שני בתי דינין בבית אחד והם שומעים דבריהם כאחד. אח"כ נתיישבתי בדבר ונראה לי לקיים הנוסחא דאתא לאפוקי ממה שכתב לקמן וכן אם העידו שני העדים בבי"ד זה וחזרו והעידו בבי"ד אחר יבא אחד מכל ב"ד ויצטרפו וס"ל לרבינו דהיינו בדיני ממונות אבל בדיני נפשות לא יבא אחד מכל ב"ד ויצטרפו אלא צריך מלבד שצריך שיעידו שני העדים כאחד עוד צריך שאותם שלשה ועשרים שהיו ביחד כששמעו דברי שני העדים שידונו אותם לא שיצטרפו קצת מב"ד זה וקצת מב"ד זה וידונו אותם וסוגיא דשמעתא מוכחא דבדיני ממונות עסקינן דאמרין (בבא בתרא דף קס"ה:) אליבא דר' נתן לא תיבעי לך וכו' והא ר"נ ות"ק לא איירו אלא בד"מ. כס"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת מכות

היו שני עדים רואין אותו מחלון זה ושני עדים רואין אותו מחלון אחר ואחד מתרה בו באמצע, בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי זו עדות אחת ואם לא היו רואין אלו את אלו ולא צירף אותן המתרה הרי אלו שתי עדויות לפיכך אם נמצאת כת אחת מהן זוממין הוא והן נהרגין שהרי הוא נהרג בעדות הכת השניה.

ו. שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן

מדכתיב (דברים יז פסוק ו) על פי שנים עדים וגו' משמע³³ על פיהם ממש ולא מפי המתורגמן, לפיכך אמרו שצריך שיבינו הדיינים לשון העדים ולא ישמעו מפי המתורגמן³⁴ כלומר שלא יעמידו מליץ ביניהם.

ז. אם היו רואין את המתרה או המתרה רואה אותן מצטרפין

בעדות נפשות³⁵ היה זה המתרה בו רואה העדים והעדים רואין אותו אף על פי שאין רואין זה את זה המתרה מצרפן, היו שני העדים בבית אחד והוציא אחד מהן ראשו מן החלון, וראהו זה שעושה מלאכה בשבת ואחד מתרה בו³⁶, והכנים ראשו וחזר העד השני והוציא ראשו מאותו החלון וראהו אין מצטרפין עד שיראו שניהם כאחד.

ח. מתרה שאמרו אפילו מפי עצמו ואפילו מפי השד

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף ח: שביצד דנין³⁷ דיני נפשות, כשיבואו עדים לבית דין ואומרים ראינו פלוני זה שעבר עבירה פלונית, אומרים להן

³³ שו"ע ונו"כ חו"מ כח ו

³⁴ משום דיש לחוש שישנה המתורגמן את דבריהן. וגם יוכל הדיין לחקור יותר על פי שמיעתו מפי העדים עצמם. סמ"ע שם לד

³⁵ רמב"ם שם

³⁶ ואמרינן תו בגמ' אמר רבא אם היו רואים את המתרה או המתרה רואה אותן מצטרפין כך היא גירסת ספרינו אבל מדברי רבינו נראה שהיה גורם היו רואים את המתרה והמתרה רואה אותן מצטרפין וכך הוא גירסת סמ"ג. כס"מ שם

³⁷ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יב הלכה א ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת מכות

מכירין אתם אותו התריתם בו, אם אמר אין אנו מכירין אותו או נסתפק לנו או שלא התרו בו הרי זה פטור.

אחד תלמיד חכם³⁸ ואחד עם הארץ צריך התראה, שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שונג למזיד, שמא שונג היה שיאמר שכחתי שאסור, או שלא ידעתי שהיום שבת, או שלא התכונתי לעשותו³⁹.

וכיצד מתרין בו אומדין לו פרוש או אל תעשה שזו עבירה היא וחייב אתה עליה מיתת בית דין או מלקות, ואין צריך שיודיעוהו באי זו מיתה הוא נהרג⁴⁰, אם פירש פטור, וכן אם שתק או הרכין בראשו פטור ואפילו אמר יודע אני פטור עד שיתיר עצמו למיתה ויאמר על מנת כן אני עושה ואח"כ יהרג, וצריך שיעבור ויעשה תיכף להתראה בתוך כדי דיבור, אבל אחר כדי דבור צריך התראה אחרת, ובין שהתרה בו אחד מן העדים ובין שהתרה בו אחר בפני עדים אפילו אשה או עבד, אפילו שמע קול המתרה ולא ראהו ואפילו התרה בעצמו הרי זה נהרג.

³⁸ דנהי שהוא חכם ויודע שדבר זה אסור לעשותו ומתחייב עליו מלקות או מיתה מ"מ מצי למימר שכחתי בשעת המעשה או חשבתי שלא יעשה המעשה אשר נעשה ומעיתי וכן כל כיוצא בזה הילכך לסלק כל טעות צריך התראה. רדב"ז שם

³⁹ ופסק רבינו כרבנן ופירש"י אלא להבחין שלא יוכל לומר סבור הייתי שמותר ויש לתמוה על רבינו שפוסק כרבנן דחבר נמי צריך התראה היאך נתן טעם שלא ניתנה אלא להבחין בין שונג למזיד דהוי טעם לר"י בר' יהודה דאמר חבר אינו צריך מפני שכבר הוא יודע שהוא אסור וי"ל דלרבנן נמי הויא התראה להבחין בין שונג למזיד אלא דהוי בנונא אחריתי דחבר וע"ה שוין בו כגון להודיע שחתיכה זו חלב או שהיום שבת. כס"מ שם וכן עיין בלח"מ, מדבריהם נראה לכאורה הא דת"ח צריך התראה היינו לומר לו שזה חלב או שזה ערוה. אבל הדין א"צ לומר לת"ח. וגם לא בעי שיתיר עצמו למיתה דחבר צריך לומר דמיקרי התיר עצמו למיתה. אבל באמת צ"ע דאי הכי במאי פליגא רבנן ור' יוסי בר' יהודה בחבר. דמי לא מודה ר' יוסי בר' בכה"ג דצריך לומר לו שזה חלב או שזה ערוה. דלמא לא ידע ואטו חבר צריך לדעת בין חלב לשומן ובין אשתו לאחותו יותר מע"ה. ועל כרחק צ"ל דלר"י בר"י כיון דאמר חבר א"צ התראה ולא חיישינן שמא שכח הדין. כמו כן כשידענו שידע קודם שזה חלב ואחותו תו לא צריכין להזכירו בשעת מעשה. אבל לרבנן צריך להזכירו תוך כדי דיבור שזה חלב ואחותו. ואי הכי לא ידענא מדוע לא נימא דלרבנן גם בחבר צריך להזכירו תוך כדי דיבור שמא שכח הדין. וזה מ"ש רבינו ז"ל שלא ניתן התראה אלא להבחין וכו' היינו דשמא שכח הדין. וצ"ע. שהם וישפח שם. אולם לפימ"ש"כ הרדב"ז שם לא קשיא וז"ל "וי"ל דלתרומיהו חד טעמא אלא בהא פליגי דלר' יוסי בר' יהודה ת"ח לא מצי למימר שונג הייתי כיון שהוא יודע הדבר אבל ע"ה מצי למימר שונג הייתי ולתנא דפליגי עליה ס"ל דת"ח נמי מצי למימר שונג הייתי הילכך אף ת"ח צריך התראה והכי קי"ל".

⁴⁰ וזה לפי שפסק כרבנן דפליגי ארבי יהודה דאמר עד שיודיעוהו באיזו מיתה הוא נהרג ורבנן סברי שכיון שהודיעוהו שהוא חייב מיתת ב"ד סגי בהכי כדאיתא פרק קמא דסנהדרין ופרק אלו הן הנשרפין.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת מכות

ט. עדות מיוחדת כשירה בדיני ממונות

כבר התבאר במסכת כתובות דף כו: ובמסכת בבא בתרא דף לב. ובמסכת סנהדרין דף ל: שיש קולא⁴¹ בדיני ממונות מברדיני נפשות, שברדיני נפשות אין עדותן עדות עד שיראו שני העדים המעשה כאחד, אולם בדיני ממונות אף על פי שלא ראו שני העדים המעשה כאחד, אלא כל אחד ראה המעשה או שמע הודאה מפי הנתבע, מה שלא ראה או שמע השני⁴², עדותן מצטרפת⁴³. ומכל שכן כשלא ראו ביחד רק זה מחלון זה וזה מחלון אחר שמצטרפין⁴⁴.

ודין גיטין בדיני ממונות לפיכך אין הבעל צריך לומר לשני עדים ביחד שיחתמו בגט, אלא אפילו אמר לזה בפני עצמו ולזה בפני עצמו מועיל בכך, ומצטרפין⁴⁵.

כיצד בדיני ממונות, אמר⁴⁶ האחד בפני הלוחו ביום פלוני או בפני הודה לו ביום פלוני, ואמר השני בפני הלוחו ביום אחר או בפני הודה לו ביום אחר הרי אלו מצטרפין, וכן אם אמר האחד בפני הלוחו והשני אמר בפני הודה לו, או שאמר הראשון בפני הודה לו שחייב לו כבר והשני אומר לאחר זמן הלוחו בפני הרי אלו מצטרפין, שאע"ג שעל מה שמעיד זה אין מעיד זה, מ"מ שניהם מעידים שזה חייב לזה מנה.

⁴¹ שו"ע ונו"כ חו"מ ל' ו

⁴² סמ"ע שם כ

⁴³ אמנם דוקא בדבר שא"צ רק לראיה, אבל בדבר דצריך עדים לגוף המעשה, כגון עדי חתימה או עדי מסירה בשטר שהוא לקנין, דעת הרמ"ה בחידושו ל"ב דמדרבנן לבד מהני בדיני ממונות, לא בגיטין ושחרורי עבדים. ישועות ישראל חוקת המשפט שם טו

⁴⁴ סמ"ע שם ונתיח"מ יא

⁴⁵ וכדאיתא בפ' השולח לר"י בן קרחא דס"ל דאפילו בזה אחר זה מצטרפין ואפסיקא הלכתא כוותיה בפ' זה בורר. פרי חדש אבן העזר סימן קכ סעיף י' ס"ק כח, ועיי"ש בתורת גיטין לא על מה שכתב שאם אמר כולכם חתמו משום עדים, צריך שיהיו כולם כשרים ושיחתמו כולם בו ביום. כתב והנה למאן דס"ל דכולן משום עדים כתב הב"י דאף שלא חתמו עצמם אין מועיל כשמבטל הקרוב או פסול, מלחתום וצריך למסור להכשרים עדות מחדש עיי"ש. ובג"פ [סקל"ח] תמה דהא קיי"ל בגיטין דף ל"ג [ע"ב] דעדות שבטלה מקצתה לא בטלה כולה. ולק"מ דשם כולם כשרים והביטול עדות הוא מחמת הבעל אמרינן דלא ביטל כולו, משא"כ כאן שקא"פ ביניהם ורחמנא ביטל לכל העדות דבשעת ראייה תליא כמבואר בחו"מ בס"י ל"ו ועיקר עדותו של הע"ח הוא שנכתב הגט בצווי הבעל וכיון שהיה קרוב או פסול ביניהם בשעת צוואה נתבטל כל העדות מש"ה צריך למסור להם עדות מחדש. אכן לפמ"ש הח"מ ס"ק כ"ו דאין להחמיר ולומר כולן משום עדים רק לענין אם חתמו עצמם בסוף גם בנידון זה אין להחמיר.

⁴⁶ שו"ע ונו"כ חו"מ ל' ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת מכות

וכן לענין לפסול אדם לעדות⁴⁷, כגון שנים שהעידו על אחד שהוא פסול שאחד אומר שגנב והשני אומר שהלוח בריבית, הרי אלו מצטרפין לפוסלו שהרי שניהם מעידין שהוא פסול.

וכן לענין איסורים⁴⁸ וכגון לאסור אשה על בעלה מצטרפים, וכגון שראו בה דבר מכוער אבל כל אחד ראה כיעור אחר מצטרפין שניהם על דבר מכוער הם מעידים⁴⁹.
וכן אם ראו שנטמאה אפילו שכל אחד ראה שנטמאה בפעם אחרת מצטרפין⁵⁰.

עוד יש קולא בדיני ממונות⁵¹ מבדיני נפשות, שבדיני נפשות אין עדותן עדות עד שיעידו שניהם כאחד בתוך כדי דיבור ולמדוהו חכמים מן המקרא, ובדיני ממונות אין צריך שיעידו שני עדים כאחד בבי"ד, אלא יבא אחד בפני בי"ד ושומעין דבריו היום וכשיבא העד השני לאחר הזמן שומעין דבריו ומצטרפין זה לזה ומוציאין בהם הממון⁵².

אולם עדות קדושין הרי היא כעדות נפשות⁵³ ואם קדשה בפני עד אחד, ואח"כ קדשה בפני ע"א זה שלא בפני זה, אינה מקודשת⁵⁴. וכן אם הם מעידים על אותו קדושין כגון שאמר לה בפני ע"א התקדשי לי בפקדון שיש לי בידך ואח"כ אמר כן בפני עד השני, וכן עדות מיוחדת כגון שראה ע"א מחלון זה וע"א מחלון אחר אין זה קדושין⁵⁵.

י. מידע הוה ידע מה דהוה אמרי ואהדורי הוא דלא הוה ידע

⁴⁷ רמ"א ונו"כ לד כח

⁴⁸ אף על גב לענין דרישה וחקירה מדמי לדיני נפשות שאני דו"ח מדאורייתא אפי' בדיני ממונות בעינן דו"ח אלא משום נעילת דלת בפני הלוי א"צ דו"ח לכן בעינן דו"ח ב"י וד"מ.

⁴⁹ רמ"א ונו"כ אבהע"ז י א

⁵⁰ לפי הטעם דכ' הב"י דמילי דאיסור' לממון מדמי להו. ח"מ שם ז

⁵¹ שו"ע ונו"כ חו"מ ל ט

⁵² בדיני ממונות איבעית אימא קרא איבעית אימא סברא דמצטרפין, איבעית אימא סברא דהא כי קא מסהדי נמי בהדי הדדי לאו בחד פומא קא מסהדי אלא מצרפינן להו, א"כ מאי שנא בזה אחר זה ממש או בזה אחר זה לאחר זמן. אי בעית אימא קרא דכתיב [ויקרא ה, א] והוא עד או ראה או ידע אם לא יגיד ונשא עונו, והוקשה הגדה לראייה מה ראייה אפילו בזה אחר זה ולאחר הזמן מצטרפים כדילפינן לעיל מיתורא דקרא, אף הגדה אפילו לאחר זמן מצטרפין.

⁵³ דעידי קידושין עידי קנין הן לא מצטרפת להיות קנין מלאו קנין דלא בשחרית היה קנין ולא בין הערביים היה קנין וכה"ג לא אשכחנא בשום דוכתא דמצטרפי אבל עידי הלואה דלאו עידי קנין הן אלא עידי ראייה דהא אם החייב מודה ההלואה אין אנחנו צריכין לעדים דהודאת בעל דין כמאה עדים. שו"ת משאת בנימין סימן נא ועיין קצוה"ח חו"מ ל ח שכתב ובעדות גיטין וקידושין למ"ד דבעינן שיראו כאחד (עיין ב"י סעיף ז') ה"נ בעינן שיגידו כאחד, ומאן דלא בעי ראייה כאחד ה"נ לא בעינן הגדה כאחד, כנסת הגדולה (הגה"ט אות נ"א) ע"ש. והוא פשוט מפ"ג דסנהדרין (ל, ב) דמקשינן הגדה לראיה:

⁵⁴ שו"ע ונו"כ אבהע"ז מב ב

⁵⁵ המקנה קונטרס אחרון שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת מכות

מה שהתבאר⁵⁶ שצריך שיבינו הדיינים לשון העדים ולא ישמעו מפי המתורגמן⁵⁷ כלומר שלא יעמידו מליץ ביניהם, אולם אם הדיינים מבינים מה שהעדים אומרים אפילו אינם בקיאים באותו לשון כל כך עד שיוכלו להשיב להם, די בזה, ומותר להעמיד תורגמן ביניהם להשיב להם מה שהוא רוצה לחקור מהם.

⁵⁶ שו"ע ונו"כ חו"מ כח ו

⁵⁷ משום דיש לחוש שישנה המתורגמן את דבריהן. וגם יוכל הדיין לחקור יותר על פי שמיעתו מפי העדים עצמם. סמ"ע שם לד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

